

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת ההיסטוריה בחינוך הערבי

אוקטובר 2020

לכבוד,
 מנהלי מחוזות
 מפקחים כוללים
 מנהלי בתי ספר
 מרכזי הוראת היסטוריה

המורים להיסטוריה בבתי הספר בחטיבה העליונה הכלליים בחינוך הערבי והבדואי

שלום רב,

מסמך למידה והערכה חלופית להרכבי ה-30% ו- ה-70% לשנת תשפ"א- 2021

א. הקדמה

את שנת הלימודים תש"פ-2020 סיימנו לא מזמן מתוך התגייסות ומאמץ לבנות ללא התראה מוקדמת מהלך של למידה מרחוק והתמודדות עם מציאות משתנה בצל הקורונה. כפי שנהגנו מאמצע שנת תש"פ-2020 אנחנו ממשיכים גם בשנת הלימודים הנוכחית תשפ"א-2021. שגרת הלמידה המסורתית שלנו נוכח המציאות תשתנה גם בשנה הנוכחית תשפ"א-2021. מכאן, ללא ספק במהלך שנה זו נידרש כולנו להגמיש את עבודתנו ולהמשיך להיות יצירתיים בתהליכי ההוראה, הלמידה וההערכה שנקיים. המאמץ גדול עוד יותר לאור העובדה כי עלינו ללמד לאורך השנה כולה ולהיערך לתהליכי היבחנות שיהיו כולם מבוססים על עבודה עם התלמידים מקרוב ומרחוק גם יחד. הלמידה וההיבחנות כרוכים שניהם בתכנון מחודש ומותאם לאור המצב בו אנו פועלים בכלל ובפרט אנו רואים חשיבות רבה בתכנון מחודש ומעמיק שלה הערכה החלופית בנושאי הלימוד שהוגדרו בשתי יחידות החובה ושלוש יחידות ההגבר.

בהתבסס על ההנחות שפורטו בהקדמה, יש לבנות את הוראת ההיסטוריה באופן המאפשר

לתלמידים להשיג את **המטרות הבאות בלמידה מרחוק** :

(1) גיוון למידה והערכה באמצעות כלים דיגיטאליים.

(2) לפתח למידה שיתופית.

(3) לפתח לומד עצמאי.

(4) פיתוח אחריות אישית.

(5) אוריינות מדיה : התאמת הכלים הדיגיטאליים לתלמיד ולמורה.

(6) אוריינות מידע : איתור מידע וניתוחו והמחשה של נושאי הלימוד.

זאת בנוסף להבניית הידע , המיומנויות והערכים המייחדים את הוראת ההיסטוריה, בין היתר :

(7) הבנת התלות ההדדית והשפעה הדדית שקיימת בין עמים וחברות במהלך התפתחות המין

האנושי.

(8) ההבנה כי בנוסף להבדל הקיים בין בני אדם בחברות שונות, יש ביניהם דמיון בסיסי.

(9) להפנים הבנה וסובלנות כלפי רגשות, מסורות ואורחות חיים בקרב אנשים ועמים אחרים.

(10) להבין את עמדת השונה מנקודת מבטו של השונה ולכבד את קיומם של נקודות מבט מרובות.

(11) כיבוד והדגשת מעגלי השייכות הסובייקטיבית והקולקטיבית של התלמיד.

(12) הוראה, למידה והערכה בסביבת תחומים דיגיטליים.

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף חברה ורוח
 הפיקוח על הוראת ההיסטוריה בחינוך הערבי

ב. הסבר על התאמת מתווה הלמידה לתנאי הלמידה בבית הספר

אני מבקש להדגיש כי יש ללמד את הידע, המיומנויות והערכים שהוגדרו במיקוד לשנה זו. כמו כן חשוב להדגיש שהציון יהיה מורכב מהצטברות של אירועי הערכה לאורך זמן ומאירוע סיום ושיש לבנות את אירועי ההערכה לאורך כל השנה, בהלימה לדרך ההערכה באירוע המסיים. רצינו שוב להביע את הוקרתנו לכולכם על העבודה המאומצת, ההתגייסות, היצירתיות והנכונות הרבה שהפגנתם תוך כדי תנועה, במאמץ לייצר עבור התלמידים שגרת למידה אפשרית בנסיבות המורכבות.

כעת כשאנו בפתחה של שנת הלימודים תשפ"א-2021, אנו מודעים לכך שמה שהיה כרוך במאמץ של סיום שנה, הופך להיות אתגר שיהיה פרוס על פני השנה כולה, וכולנו מגיעים לשנת הלימודים הנוכחית בתחושה של אי וודאות ביחס לרצף השנה והאתגרים שילוו אותנו במהלכה. לקראת שנה"ל תשפ"א-2021 ובצל המצב הקיים עם ההתפתחויות הקשורות למגפת הקורונה, אנו מציגים בפניכם מתווה למידה מעודכן לחט"ע.

לקראת פתיחת שנת הלימודים פורסם בכל המקצועות מיקוד הלמידה. הקפדנו על שמירת הסיפור ההיסטורי מתוך דגש על רלוונטיות וחיבור אישי. חשוב לשים לב שהלמידה הינה ספירלית וגם נושאים שאינם נלמדים בחט"ע עקב המיקוד קיבלו בחלקם מענה בכיתות חט"ב. [מיקוד הלמידה](#) הוא גם מיקוד הבחינה והתוכן הנלמד יהיה במקביל גם התוכן עליו יבחנו התלמידים בין אם בהערכה פנימית ובין אם בהערכה חיצונית.

על מנת להיערך לעבודה היברידית של למידה פנים אל פנים ולמידה מרחוק, מופיעות במסמך זה הצעות לתכנון ההוראה וההערכה, הצעות הלוקחות בחשבון צמצום של היקפי הלמידה במהלך השנה ושינויים שידרשו בהתאם למציאות של מעבר מלמידה פנים אל פנים ללמידה מרחוק וחזרה.

לאורך השנה כולה נעמוד לרשותכם, עם צוות ההדרכה וכן באמצעות קורסי פיתוח מקצועי, על מנת לסייע לכם בהוראה מיטבית, בביסוס למידה ובשימוש בדרכי הערכה ראויות ומהימנות.

ג. המלצה למתווי למידה והערכה שונים להרכבי ה-30% ו- ה-70%

(1) כחלק מההיערכות של בית הספר, יש להכין טבלת אקסל מסודרת של כל תלמידי הכיתה הלומדים את המקצוע, לפי סמל שאלון, ובו פירוט המבחנים והמשימות והמחווניים על פיהם יינתן הציון, ואת פירוט ציוני התלמידים.

(2) הערכה חלופית 30% : בכל מקרה יש לכלול במתווה הלמידה וההערכה את החלופה בהערכה הנהוגה בלימודי ההיסטוריה מאז הרפורמה ללמידה משמעותית, במשקל 30% מציון הברגרות.

[להלן הקישור לאתר המפמ"ר \(תכנית ההלימה- דרכי הערכה חלופיות\)](#)

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף חברה ורוח

הפיקוח על הוראת ההיסטוריה בחינוך הערבי

(3) חומרי הלימוד שנכללו במרכיב ה-70% יילמדו בהרחבה והעמקה בתכנית בית ספרית אשר

תבנה על ידי צוותי בתי הספר בהתאמה לתנאי הלימוד בכל מקום .

קיימות חלופות הערכה במרכיב ה-70% לבחירת צוות בית הספר :

א. תלקיט (פורטפוליו): בעזרת תלקיט, התלמיד ו/או קבוצת תלמידים בוחרים נושא או סוגייה היסטורית. המורה מנחה אותו לבדוק שאלות או מהלכים היסטוריים כגון, סיבות, מהלך ותוצאות של אירוע היסטורי מסוים. התלמיד יכול לשאול שאלות רשות או שאלות להרחבה העשויות לסייע לו להרחיב ולהעמיק את גישתו לנושא. המורה ילווה את התלמיד במהלך העבודה ויכוון אותו עד לביצוע המשימה .

התלקיט מורכב מאוסף מצטבר ומתפתח של למידה, משימות ותוצרים שונים ומשקף את תהליך הלמידה ומסייע בידי התלמיד להיות לומד עצמאי ואחראי. כמו כן, התלקיט משמש כלי עבודה לצורך הערכה מעצבת ומסכמת של הלמידה.

הפורטפוליו יהיה מורכב מאירועי הערכה מסוגים שונים ובהיקפים שונים (למשל: מצגת שיתופית, הכנת משחק לימודי, פרזנטציה, הגשת עבודה) + אירוע מסיים. בבניית כל פריט למידה והערכה צריך לקחת בחשבון את הסעיפים הבאים: מה הוא בא להעריך (ידע, מיומנויות, ערכים)

1. מה היקף ההערכה – כמה זמן מוקדש להכנת הפריט?

2. מי מגיש את הפריט? אישי או שיתופי

3. הערכת הפריט: מחוון ההערכה המלצות להערכת עמיתים, הערכה עצמית, הערכת

מורה.

לאחר הגשת חלקי הפורטפוליו יהיה אירוע מסיים. יש להכין **מחוו** לידע מיומנויות וערכים וכן

מחוו למקוריות, יזמות ותהליך העבודה.

הצעות לארוע מסיים לבחירת בית הספר :

(1) **עבודת מיני חקר :** ליבה של עבודת מיני חקר הוא להפוך את התלמיד מ"לומד היסטוריה" להיסטוריון בעצמו, זאת הן על ידי הקניית מיומנויות חקר והתנסות בכתבת תלקיט-חקר או עבודת חקר. התלמידים לומדים תכנית לימודים מצומצמת תוך הדגשת ההיבט המחקרי. התהליך מלווה בהנחיה צמודה של מורה הכיתה במהלך השיעורים. התכנית מיועדת למורים בעלי מוטיבציה לסחוף את תלמידיהם אל תוך מסע של חקר, על האתגרים הכרוכים בו ועל הרווחים החשובים הטמונים בו.

(2) **מבחן מסכם במתכונת בחינת הבגרות או מבחן מסכם בעל היקף רחב במתכונת אחרת למשל:**

מבחן עם חומר פתוח.

התלקיט יהיה מורכב מאירועי הערכה מסוגים שונים ובהיקפים שונים – משקלו של כל פריט ומספר המרכיבים בתלקיט הם על פי שיקול דעתו של המורה ובהתאמה להיקף הלמידה והיקפה של משימת הערכה.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת ההיסטוריה בחינוך הערבי

ב. מבחנים בית- ספריים מסוגים שונים:

הכוונה בבחינה בית ספרית היא בחינה לא רגילה, ואיננה באה לבדוק רק ידע, אלא בבחינה יבואו לידי ביטוי שאלות חשיבה ברמות שונות, וגם שאלות חשיבה מסדר גבוה: הערכה, השוואה, הסקת מסקנות, נקיטת עמדה ונימוקה, הבעת דעה, יכולת לתת השערות והסברן ויכולת מיזוג ידע ממקורות שונים כולל מקורות אלקטרוניים.

מורה המעוניין להעריך את תלמידיו בדרך של מבחן, יכול להתאים את הלמידה בשנה זו להערכה על ידי מבחנים מסוגים שונים ובסביבות שונות ומגוונות, בהיקפים משתנים. משקלו של כל מבחן ומספר המרכיבים הם על פי שיקול דעתו של המורה ובהתאמה להיקף הלמידה הנכלל בכל מבחן. יש לתכנן אירוע סיום באמצעות בחינה במתכונת בחינת הבגרות או באמצעות בחינה במתכונת שתיבחר על ידי בית הספר מתוך האפשרויות להלן, בתור אירוע מסיים כמרכיב משמעותי בקביעת הציון הסופי לבגרות.

(1) **מבחן בקיאות** – מבחן מוגבל בזמן וללא שימוש בחומרי עזר, המתמקד בהערכת הידע הנרכש וכולל בדיקת ביצועי הבנה בסיסיים.

(2) **מבחן בעל פה מרחוק או מקרוב** – מבחן מוגבל בזמן וללא שימוש בחומרי עזר, המתמקד גם בכושר הניסוח וההבעה בעל פה.

(3) **מבחן עם חומר פתוח** – מבחן מוגבל בזמן וגמיש בשימוש בחומרי עזר, המתמקד במיומנויות יישום כגון ניתוח והשוואה.

(4) **מבחן בית** – מבחן הניתן לזמן מוגדר-ממושך יותר ולא מוגבל בשימוש בחומרי עזר, המתמקד במיומנויות יישום גבוהות, כגון חשיבה יצירתית וביקורתית.

(5) **מבחן בית שיתופי** – מבחן הניתן לזמן מוגדר אך גמיש ולא מוגבל בשימוש בחומרי עזר, הניתן לקבוצת תלמידים להגשה משותפת, ומתמקד גם במיומנויות עבודת הצוות של התלמידים.

ד. יחידות ההרחבה/הגבר:

(1) **ההערכה החלופית** – עבודת החקר על 30% נשארת כפי שהייתה, בהתאם להנחיות שפורסמו באתר המפמ"ר.

[להלן הקישור לאתר המפמ"ר \(תכנית ההלימה- דרכי הערכה חלופיות\)](#)

(2) **בית ספר הבוחר להגיש את תלמידיו בשאלון 23381 (70%),** יכול לעשות זאת באמצעות למידה והערכה על פי המתווים שנתנו ביחידות החובה (בסעיף 3 לעיל): פורטפוליו, או מבחנים בית ספריים.

מדינת ישראל
 משרד החינוך
 המזכירות הפדגוגית
 אגף חברה ורוח
 הפיקוח על הוראת ההיסטוריה בחינוך הערבי

ה. דוגמאות מתחום הדעת לכל אחת מדרכי ההערכה המוצעות

(1) מחוון בחינה בעל-פה

https://drive.google.com/file/d/1fW3eEFmmH-bAHL4x5Ru_VxwW9HIoDwNy/view

(2) מחוון - תיק פורטפוליו היסטוריה בחינוך הערבי

<https://docs.google.com/document/d/1jB8uudXPbOdNHIqgOdWIZgLGmn5q7lcM/edit>

(3) מחוון - ציון עבודה קבוצתית מיני חקר

<https://docs.google.com/document/d/1Xpxr1R4PMYIcgiczelKJTzCK8xjh15fO/edit>

באיחולי בריאות והצלחה,

בברכה,
 ד"ר קאסם דראושה,
 מפקח היסטוריה בחינוך הערבי והבדואי

העתיקים :

ד"ר מירי שליסל, יו"ר המזכירות הפדגוגית
 גב' דליה פניג, ס' יו"ר המזכירות הפדגוגית, ומנהלת אגף א' לפיתוח פדגוגי
 דוד גל, מנהל אגף הבחינות
 גב' יאלירז קראוז, ראש אגף חברה ורוח
 מר' עבדאללה ח'טיב, מנהל אגף בכיר (חינוך במגזר הערבי) ויועץ למנכ"ל בתחום החינוך בחברה הערבית.
 ד"ר מוחמד אלהיב, ממונה על החינוך הבדואי.